

Klimat- och näringslivsdepartementetStrålsäkerhetsmyndigheten
171 16 Stockholm

Uppdrag att kartlägga omhändertagande av radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet

Regeringens beslut

Regeringen ger Strålsäkerhetsmyndigheten i uppdrag att kartlägga omhändertagandet av radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet genom en nulägesanalys. Analysen ska genomföras som en aktualisering av den kartläggning av det radioaktiva avfallet från icke kärntekniska verksamheter som rapporterades 2003 och som dokumenterats i Statens strålskyddsinstitutets rapport SSI 2003:22.

Uppdraget innebär att myndigheten ska vidta följande åtgärder.

- Ge en övergripande beskrivning av de icke kärntekniska verksamheter som ger upphov till radioaktivt avfall, inklusive en beskrivning av de olika avfallskategorierna. Även framtida verksamheter ska inkluderas, där sådana är kända.
- Ge en beskrivning av hur avfallet omhändertas idag, inbegripet hantering, slutförvaring eller friklassning. Beskrivningen ska omfatta de aktörer som i dag omhändertar radioaktivt avfall från icke kärntekniska verksamheter, deras roll och ansvar respektive skyldigheter.
- Identifiera i vilket steg i omhändertagandekedjan som det uppstår problem för radioaktivt avfall från icke kärntekniska verksamheter, inklusive vilka avfallskategorier som berörs.

- Göra en jämförande beskrivning av hur andra länder hanterar omhändertagandet av radioaktivt avfall från icke kärntekniska verksamheter, dvs. hur avfallet samlas in, lagras och slutförvaras och hur de olika delarna finansieras. Myndigheten ska i sin jämförelse inkludera länder med system för omhändertagande av det radioaktiva avfallet från icke kärntekniska verksamheter som kan vara relevanta för den fortsatta utvecklingen av det svenska systemet.

I uppdraget ingår även att, vid behov, föra dialog med berörda parter.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 31 oktober 2024.

Skälen för regeringens beslut

Genom åtaganden och skyldigheter som följer av att Sverige ingått internationella åtaganden, främst genom rådets direktiv 2011/70/Euratom om inrättande av ett gemenskapsramverk för ansvarsfull och säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall samt genom 1997 års gemensamma konvention om säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och säker hantering av radioaktivt avfall (SÖ 1999:60), ställs krav på att utveckla ett heltäckande nationellt system för omhändertagande av det radioaktiva avfall som genereras i landet.

Radioaktivt avfall omhändertas i Sverige främst genom det system som vuxit fram kring omhändertagande av det kärnkraftsanknutna radioaktiva avfallet till följd av de skyldigheter som åligger den som har tillstånd att driva en kärnkraftsreaktor.

Avsaknaden av ett heltäckande system för omhändertagande av radioaktivt avfall som inbegriper avfall från icke kärnteknisk verksamhet har varit känd under en längre tid och utmaningarna till följd av detta har poängterats av Sverige och Strålsäkerhetsmyndigheten. Det har exempelvis skett i den Nationella avfallsplanen och i den nationella rapporteringen inom Joint Convention (konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall).

Sverige har i internationella granskningar fått kommentarer, däribland vid granskningsmötet inom Joint Convention 2022 och vid den internationella granskningen ARTEMIS, som samordnades av IAEA för att se hur väl

Sverige lever upp till internationella riktlinjer för hantering av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle och som genomfördes under våren 2023. Det internationella granskningsteamet i ARTEMIS gav Sverige rekommendationer och förbättringsförslag, vilka bland annat handlar om olika aspekter kring omhändertagandet av det radioaktiva avfallet från icke-kärntekniska verksamheter.

När nya aktörer tillkommer, exempelvis European Spallation Source ERIC (ESS), innebär det utmaningar. Det finns ett behov av långsiktigt hållbara lösningar för omhändertagande av radioaktivt avfall från icke kärntekniska verksamheter då befintliga aktörer kan neka att ta emot radioaktivt avfall för fortsatt omhändertagande.

Förändringar har skett sedan Statens strålskyddsinstitut (SSI) publicerade sin rapport Kartläggning av radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet (IKA), SSI 2003:22. Det har kommit en ny strålskyddslag, Strålsäkerhetsmyndigheten har utvecklat föreskrifter på området och andra aktörer har tillkommit eller är på väg att etableras. Det finns därför ett behov av att skapa en nulägesbild av omhändertagande av radioaktivt avfall från icke kärntekniska verksamheter. En sådan analys ger underlag till den översyn av systemet kring omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall som har inletts med anledning av planerna på ny kärnkraft i Sverige.

På regeringens vägnar

Romina Pourmokhtari

Anders Hedberg

Kopia till

Finansdepartementet/BA

Utbildningsdepartementet/F

Riksgäldskontoret

Cyclelife AB

European Spallation Source ERIC

Studsvik nuclear AB

AB Svafo

Svensk kärnbränslehantering AB